

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра теорії і методики виховання

Методичні рекомендації
до проходження виробничої (педагогічної) практики
здобувачами вищої освіти
ступеня доктор філософії (PhD)
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Рівне–2021

Авторський знак М 54
УДК 37 (072)

Методичні рекомендації до проходження виробничої (педагогічної) практики здобувачами вищої освіти ступеня доктор філософії (PhD) спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. Рівне : РДГУ, 2021. 76 с.

Укладачі:

Петренко О. Б., д. пед. н., професор, професор кафедри теорії і методики виховання РДГУ;

Баліка Л. М., к. пед. н., доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання РДГУ.

Рецензенти:

Савченко Н. С. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та менеджменту освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка;

Ящук І. П. – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету початкової освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Розглянуто і рекомендовано до друку на засіданні кафедри теорії і методики виховання РДГУ (Протокол № 8 від «30» червня 2021 року).

Рекомендовано до друку науково-технічною радою РДГУ (протокол №2 від «30» червня 2021 року).

© РДГУ, 2021

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Мета та завдання практики.....	6
Заплановані результати навчання.....	7
Зміст виробничої (педагогічної) практики здобувачів освітнього ступеня доктор філософії (PhD).....	11
Організаційні основи виробничої (педагогічної) практики.....	12
Терміни і бази проведення виробничої (педагогічної) практики.....	13
Змістові модулі.....	14
Керівництво практикою.....	16
Звітна документація.....	17
Підведення підсумків проведення виробничої (педагогічної) практики.....	18
Критерії оцінювання результатів виробничої (педагогічної) практики.....	18
Права та обов'язки здобувача-практиканта.....	23
Права та обов'язки керівників виробничої (педагогічної) практики.....	24
Методи навчання.....	25
Рекомендована література.....	26
Додатки.....	29

Передмова

Реалії сьогодення вимагають від випускника закладу вищої освіти фахової підготовки, швидкої адаптації до умов праці, вміння адекватно реагувати на професійні виклики, сформованості духовно-моральних та професійних якостей. Значне місце у цій підготовці відводиться практиці, яка пов'язує теоретичну й практичну підготовку із запитами соціуму.

Виробнича (педагогічна) практика здобувачів освітнього рівня доктор філософії (PhD) є завершальним етапом у підготовці фахівців, вона засвідчує не тільки загальний рівень фахової, психолого-педагогічної та методичної підготовки, але й суттєво впливає на остаточне професійне самовизначення майбутнього науковця, викладача вищої школи.

Виробнича (педагогічна) практика здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії (PhD) зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки забезпечує цілісність їх практичної підготовки відповідно до Національної рамки кваліфікацій (постанова КМУ № 1341 від 23.11.2011 у редакції від 25.06.2020 № 519), Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами, Постанова КМУ № 283 від 03.04.2019 р.), професійного стандарту на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти» (наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 23.03.2021 № 610), інших нормативних актів, згідно з якими практика визначена одним з компонентів програми підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів вищої кваліфікації.

У відповідності з освітньо-науковою програмою практика проводиться на 3-му курсі, у 5 семестрі в умовах, максимально наближених до майбутньої професійної діяльності: здобувачі вводяться у коло проблем відповідної кафедри, знайомляться з реальним змістом та об'ємом роботи науково-педагогічного працівника. Виробнича (педагогічна) практика спрямована на

розв'язання конкретних практичних завдань та сприяє формуванню основних педагогічних навичок.

Виробнича (педагогічна) практика здобувачів ступеня доктор філософії (PhD) є логічним завершенням професійної підготовки здобувача в університеті, сприяє удосконаленню системи методичної підготовки, розвитку індивідуальних творчих здібностей майбутніх професіоналів, їхньої ерудиції, вихованню в них подальшої активності та самостійності в набутті професійних, перцептивних, проєктувальних, адаптивних, організаційних, пізнавальних вмінь. Практика сприяє формуванню особистого стилю викладання, об'єктивній оцінці своїх можливостей, застосуванню різноманітних методів та прийомів навчання, сучасних педагогічних технологій.

Основним навчально-методичним документом для здобувачів ступеня доктор філософії (PhD) та керівників практики від закладу освіти є робоча програма виробничої (педагогічної) практики.

Мета та завдання практики

Мета: практичне закріплення знань здобувачів ступеня доктор філософії (PhD) з питань організації та форм здійснення освітнього процесу в сучасних умовах, його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, формування відповідних компетентностей, умінь та навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці занять, застосування активних методик викладання професійно-орієнтованих дисциплін відповідного фахового напрямку, розвиток здатності брати участь у організації роботи кафедри, факультету, університету.

Завдання: ознайомити здобувачів ступеня доктор філософії (PhD) з особливостями педагогічної діяльності викладача закладу вищої освіти III-IV рівнів акредитації; оволодіти уміннями та навичками організації освітньої, виховної та наукової роботи зі студентською молоддю; вміти критично оцінювати рівень викладацької діяльності своїх колег та робити висновки щодо організації власної науково-педагогічної роботи; виховати стійкий інтерес до професії викладача ЗВО, потребу в педагогічній самоосвіті, виробити творчий підхід до педагогічної діяльності.

В процесі проходження виробничої педагогічної практики здобувачі повинні опанувати і *знати*:

- організацію освітнього процесу у закладі вищої освіти;
- структуру та зміст викладацької діяльності;
- методику підготовки і проведення занять, організації самостійної та індивідуальної роботи здобувачів;
- основи педагогіки вищої школи;
- основи навчально-методичної діяльності у закладі вищої освіти;
- психологічні аспекти навчання та творчої діяльності.

Під час практики здобувачі повинні набути наступні *вміння*:

- структурування та психологічно грамотного перетворення наукових знань в навчальний матеріал;

- систематизації освітніх завдань;
- відбір методів та засобів інтерактивного навчання, складання ситуаційних задач, тестових завдань;
- застосування новітніх освітніх технологій;
- розробляти освітню програму, робочу програму навчальної дисципліни;
- визначати структурні елементи лекційного, семінарського заняття відповідно до встановленої мети;
- розробляти методичні матеріали для всіх видів навчальної роботи;
- оформляти документацію щодо планування та результатів викладацької діяльності.

В процесі практичної діяльності ведення навчальних занять у здобувачів ступеня доктор філософії (PhD) повинні бути розвинуті вміння сформулювати освітню мету, адекватного вибору типу і виду занять, використання різних форм організації навчальної діяльності здобувачів: діагностики, контролю та оцінки ефективності освітньої діяльності.

У ході відвідування занять викладачів відповідних дисциплін, здобувачі ступеня доктор філософії (PhD) повинні ознайомитися з різними способами структурування і представлення навчального матеріалу, способами активізації навчальної діяльності, особливостями професійної риторики, з різними способами та прийомами оцінювання освітньої діяльності у вищій школі.

Заплановані результати навчання

У результаті проходження виробничої (педагогічної) практики у здобувача третього рівня вищої освіти повинні бути сформовані наступні компетентності:

Інтегральна компетентність: передбачає здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної науково-педагогічної та дослідницько-інноваційної освітньої діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та

професійної практики; застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення в галузі освіти й педагогіки.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 3 – здатність здійснювати пошук та аналізувати інформацію з різних джерел, користування бібліотеками (традиційними і електронними), професійно володіти основними методами, способами і засобами зберігання й обробки інформації; використання інформаційних ресурсів, які знаходяться у відкритому доступі наукометричних баз Scopus та Web of Science;

ЗК 6 – здатність розробляти наукові проєкти та управляти ними, ініціювати організацію досліджень в галузі науково-дослідницької й інноваційної діяльності та складати пропозиції щодо фінансування наукових досліджень, управляти часом, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;

ЗК 7 – здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій школі, у наукових структурах/закладах; планувати та проводити навчальні заняття, використовуючи компетентнісний підхід; застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК 8 – здатність діяти ініціативно, ефективно працювати в команді, цінувати та поважати різноманітності та мультикультурність, усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК 3 – здатність до диференціації педагогічної діяльності відповідно до специфіки професійних категорій, застосування педагогічних технологій у неперервній педагогічній освіті, упровадження інноваційних процесів у професійну освіту, розробки науково-методичного супроводу професійної підготовки компетентного фахівця;

ФК 4 – здатність планувати й організувати освітній процес у вищій школі, обирати й застосовувати методи, форми, прийоми організації освітньої діяльності здобувачів освіти, управляти педагогічним процесом, прогнозувати його результати, уміння залучати здобувачів до різних видів діяльності, організувати діяльність колективу, реалізовувати організаторські уміння викладача (мобілізаційні, інформатичні, розвивальні, орієнтаційні);

ФК 5 – здатність конкретизувати цілі освіти й виховання та поетапну їх реалізацію в освітньому процесі ЗВО, здійснювати викладацьку діяльність в умовах формальної та неформальної освіти, дистанційного й змішаного навчання;

ФК 6 – здатність ефективно збирати, опрацьовувати, узагальнювати та всебічно аналізувати інформацію про педагогічні явища і процеси, здійснювати перевірку якості педагогічної інформації; здатність до побудови тлумачно-інтерпретаційних моделей для пояснення освітніх явищ і процесів, переосмислення наявних та створення нових знань та/або професійних практик у сфері науково педагогічної діяльності;

ФК 8 – здатність до вивчення та модернізації існуючих виховних систем та технологій у вітчизняній та зарубіжній педагогіці, розуміння процесів становлення особистості у процесі виховання та самовиховання, до аналізу соціокультурного середовища, проблем виховання особистості на різних вікових етапах, здійснювати особистісно орієнтований підхід до виховання дітей і молоді в умовах шкільної і позашкільної освіти, демонструвати навички розв'язання педагогічних конфліктів у різноманітних ситуаціях;

ФК 10 – здатність ініціювати розробку та реалізацію інноваційних та проектних технологій в освітньому процесі ЗВО шляхом співпраці в регіональному та міжнародному середовищі, здатність працювати в міжнародному контексті, бути критичним і самокритичним.

Під час проходження практики здобувачі освітнього рівня доктор філософії (PhD) розвивають *базові soft skills*, як-то: креативність, робота в команді, комунікабельність, емоційний інтелект, взаємодія з людьми, тайм-менеджмент, саморозвиток, критичне мислення, комплексне розв'язання проблем й т. п.

Здобувач ступеня доктор філософії (PhD) повинен мати наступні очікувані **програмні результати навчання** з дисципліни:

ПРН 05 – застосовувати сучасні інформаційні й комунікаційні технології, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та освітній діяльності, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури;

ПРН 06 – ініціювати, розробляти, реалізовувати наукові проекти та управляти ними, складати пропозиції щодо фінансування наукових досліджень; управляти часом, проявляти гнучкість у прийнятті рішень, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;

ПРН 07 – здійснювати професійну науково-педагогічну діяльність у вищій школі, у наукових структурах/закладах, формулювати зміст, цілі навчання, обирати способи їх досягнення, форми контролю, оцінювання;

ПРН 09 – демонструвати поглиблені знання за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки: нормативно-правова база, основні педагогічні концепції, термінологія, історія розвитку, сучасний стану знань з проблеми у власних дослідженнях та викладацькій практиці;

ПРН 11 – здійснювати науково-методичний супровід професійної підготовки майбутніх фахівців, самостійної роботи здобувачів вищої освіти;

ПРН 12 – демонструвати навички наукової комунікації, застосовувати демократичні технології прийняття колективних рішень, враховуючи власні інтереси і потреби інших, використовувати ефективні стратегії спілкування залежно від ситуації;

ПРН 13 – демонструвати дотримання правил академічної доброчесності у наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності; здійснювати реєстрацію прав інтелектуальної власності;

ПРН 15 – демонструвати готовність до навчання упродовж життя, здатність адаптуватись до нових умов, до самоорганізації професійної діяльності; уміти визначати рівень особистісного і професійного розвитку, формувати програми самовдосконалення і саморозвитку;

ПРН 16 – демонструвати лідерство та здатність як до автономної, так і командної роботи під час реалізації проєктів, до визначеності і наполегливості щодо поставлених завдань і взятих зобов'язань; здатність діяти соціально відповідально та свідомо;

ПРН 17 – діяти на основі дотримання принципу рівних можливостей, гендерного підходу, цінувати та поважати різноманітність та мультикультурність.

Зміст виробничої (педагогічної) практики здобувачів ступеня доктор філософії (PhD)

Знайомство з організацією освітнього процесу в університеті. Вивчення досвіду викладання провідних викладачів кафедри під час відвідування аудиторних занять з навчальних дисциплін. Ознайомлення зі змістом освіти з обраного фаху (освітні програми, робочі програми з навчальних дисциплін, підручники, посібники, методичні рекомендації). Розробка змісту навчальних занять, методична робота з дисципліни. Самостійне проведення навчальних занять з дисципліни (лекцій, семінарів, практичних занять), самоаналіз. Участь в оцінюванні якості різних видів робіт здобувачів. Індивідуальна робота зі здобувачами, консультування.

Зміст виробничої (педагогічної) практики відповідно до вимог кредитно-трансферної системи навчання включає освітню, методичну, виховну і науково-дослідну роботу здобувачів ступеня доктор філософії (PhD).

Навчальне видання

**Методичні рекомендації
до проходження виробничої (педагогічної) практики
здобувачами вищої освіти ступеня доктор філософії (PhD)
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.**

Комп'ютерний набір та верстка: Бабяр А. А.

Підписано до друку: 30.06.2021

Тираж 50 прим.

Замовлення №27-14/21

Кафедра теорії і методики виховання РДГУ.

Україна, 33000,

м. Рівне, Пластова, 29.

Тел. **(0362) 63-33-34**

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
ВРМ-ПОЛІГРАФ
вул. Київська, 36, м. Рівне, 33027;
тел.: 0800-33-51-57